

Program proti šikanování
příloha Školního řádu

GYMNÁZIUM

BYSTRICE NAD PERNŠTEJNEM

2026/2027

Gymnázium Bystřice nad Pernštejnem
Nádražní 760
593 01 Bystřice nad Pernštejnem

Tel: +420 566 552 920

E-mail: reditel@gybnp.cz

Program proti šikanování slouží k vytvoření bezpečného, respektujícího a spolupráci poskytujícího prostředí ve škole. Zaměřuje se především na prevenci šikany a nabízí postupy řešení šikanování. Je určen všem pedagogickým pracovníkům školy, dále pak nepedagogickým pracovníkům, rodičům a žákům školy.

Tento program navazuje a prolíná se s Preventivním programem školy a dokumentem Krizové plány pro řešení rizikových situací na škole Gymnázium Bystřice nad Pernštejnem.

Školní program proti šikanování byl sestaven na základě dokumentu Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č.j. MSMT-21149/2016).

1. Charakteristika pojmu šikana

Šikana je definována jako agresivní chování dítěte, žáka/žákyně, studenta/studentky (dále v textu pouze „žák“) vůči jinému žákovi, případně skupině žáků. Jedná se o opakované (nikoliv nutně) chování, které je založeno na vědomé, záměrné, úmyslné a obvykle skryté snaze ublížit fyzicky, emocionálně a/nebo sociálně. Šikana je charakteristická nepoměrem sil, bezmocností oběti, nepříjemností útoku pro oběť a samoúčelností agrese (MŠMT, 2016).

Verbální šikana:

- slovní útoky v podobě nadávek
- pomluvy
- ponižování
- vyhrožování
- kyberšikana – útoky formou sms, e-mailů, vyvěšování urážlivých materiálů na internetové stránky apod.

Fyzická šikana:

- fyzické útoky v podobě bití
- ničení a poškozování věcí oběti
- vydírání
- krádeže
- sexuální obtěžování až zneužívání

Kombinovaná šikana:

- kombinace verbální a fyzické šikany – násilné a manipulativní chování či příkazy

Podstatnou vlastností šikany je **skrytost**. Ta je dána tím, že často odhalením, zejména pokročilé šikany, brání z rozličných důvodů a pohnutek všichni účastníci vyšetřování včetně obětí. Z tohoto důvodu je důležité umět rozpoznat přímé a nepřímé signály šikany.

Při vlastní diagnostice šikany je třeba zkoumat tento fenomén ze tří praktických pohledů:

- jako nemocné chování
- závislost
- poruchy vztahů ve skupině

Nepřímé (varovné) znaky šikanování mohou být např.:

- Žák je o přestávkách často osamocený, ostatní o něj nejeví zájem, nemá kamarády.
- Při týmových sportech bývá jedinec volen do mužstva mezi posledními.
- O přestávkách vyhledává blízkost učitelů.
- Má-li žák promluvit před třídou, je nejistý, ustrašený.
- Působí smutně, nešťastně, stísněně, mívá blízko k pláči.
- Stává se uzavřeným.
- Jeho školní prospěch se někdy náhle a nevysvětlitelně zhoršuje.
- Jeho věci jsou poškozené nebo znečištěné, případně rozházené.
- Zašpiněný nebo poškozený oděv.
- Stále postrádá nějaké své věci.
- Odmítá vysvětlit poškození a ztráty věcí nebo používá nepravděpodobné výmluvy.
- Mění svoji pravidelnou cestu do školy a ze školy.
- Začíná vyhledávat důvody pro absenci ve škole.
- Odřeniny, modřiny, škrábance nebo řezné rány, které nedovede uspokojivě vysvětlit. (Zejména je třeba věnovat pozornost mladším žákům nově zařazeným do třídy, neboť přizpůsobovací konflikty nejsou vzácností.)

Přímé znaky šikanování mohou být např.:

- Posměšné poznámky na adresu žáka, pokořující přezdívka, nadávky, ponižování, hrubé žerty na jeho účet.

- Rozhodujícím kritériem je, do jaké míry je daný žák konkrétní přezdívkou nebo "legrací" zranitelný.
- Kritika žáka, výtky na jeho adresu, zejména pronášené nepřátelským až nenávistným, nebo pohrdavým tónem.
- Nátlak na žáka, aby dával věcné nebo peněžní dary šikanujícímu nebo za něj platil.
- Příkazy, které žák dostává od jiných spolužáků, zejména pronášené panovačným tónem, a skutečnost, že se jim podřizuje.
- Nátlak na žáka k vykonávání nemorálních až trestných činů či k spoluúčasti na nich.
- Honění, strkání, pošťuchování, rány, kopání, které třeba nejsou zvláště silné, ale je nápadné, že je oběť neoplácí.
- Rvačky, v nichž jeden z účastníků je zřetelně slabší a snaží se uniknout.

Stádia šikanování:

1. Zárodečná forma: potenciálně přítomná v každém kolektivu, projevuje se vyčleňováním některých jedinců na okraj skupiny – většinou slovní projevy, fyzické ústrky, neoblíbenost, ostatní postiženého odmítají, pomlouvají, je terčem vtipů.
2. Přitvrzování projevů: výhrůžky, nadávky, fyzické útoky, zatím jen od agresora (ů).
3. Vytvoření jádra, uskupení kolem agresora, pokud nezasáhne někdo zvenčí, znamená to začátek systematické šikany.
4. Většina skupiny přijímá normy agresorů, přidávají se i mírní a slušní žáci (i ve fyzickém násilí).
5. Dokonalá šikana = totalita, ztráta zbytků zábran, brutalita se stává normou pro celou skupinu.

2. Cíle programu proti šikanování

a) Dlouhodobé cíle:

- vytváření bezpečného a kvalitního klimatu tříd i školy, formování a rozvíjení dovedností pro život (tzv. life-skills) sociálních dovedností (social-skills) a dovedností seberegulace (self-management) žáků
- rozvíjení klíčových dovedností pedagogů, podpora schopnosti sebereflexe, podpora pracovního i osobního sebezvoje pedagogů

b) Prostředky (aktivity), které vedou k dosažení cílů:

- Všichni pracovníci školy se řídí zásadami konstruktivní, transparentní, respektující komunikace, a to ve vztahu k žákům a jejich rodičům i ke svým kolegům; svým příkladem poskytují žákům vzor prosociálního chování a zároveň toto chování u nich modelují a podporují.
- Všichni pedagogové jsou vyškoleni, rozeznají příznaky rizikového chování žáků a bez prodlení zajišťují jeho řešení ve spolupráci s ostatními pedagogy (zejména se školním poradenským pracovištěm), zákonnými zástupci žáků a žáky.
- Je poskytována nabídka pomoci pro žáky, kteří potřebují řešit subjektivně náročné životní situace, které mají vliv na jejich osobnostní a sociální rozvoj.
- Třídnické hodiny jsou vedeny pravidelně, využívají se podpůrná opatření 1. stupně pro práci se třídou atd.
- Pedagogové učí žáky využívat techniky a metody, které vedou k budování zdravého sebevědomí, společně s formováním vlastností osobnosti; patří sem rozvíjení schopností a dovedností zvládat zátěžové situace (např. využívání relaxačních technik), rozvíjení schopností a dovedností sebeovládání (návuk efektivního řešení konfliktů, návuk asertivní komunikace, schopnost čelit sociálnímu tlaku), rozvíjení schopnosti činit informovaná rozhodnutí.
- Pedagogové využívají individuální nebo týmovou supervizi, seberozvojové vzdělávání, jednoznačné vymezení kompetencí, týmovou spolupráci při řešení různých situací.

c) Postupy v případě nedosažení cíle spočívají např. v následujících opatřeních:

- Všem pedagogům, žákům a zákonným zástupcům je poskytována „zpětná vazba“ v případě neúspěšného (ale i úspěšného) řešení situace.
- Škola má stanovený postup při řešení šikany nebo dalších projevů rizikového chování podle metodického doporučení MŠMT (*Viz Metodický pokyn ministryně školství, mládeže a tělovýchovy k prevenci a řešení šikany ve školách a školských zařízeních (č. j. MSMT- - 21149/2016). MŠMT [online]. [cit. 2025-08-26]. Dostupné z: <http://www.msmt.cz/vzdelavani/socialni-programy/metodicke-dokumen-ty-doporuceni-a-pokyny>) a má vypracované krizové plány (Tamtéž).*
- Všichni pedagogové jsou s krizovými plány předem seznámeni a v případě nutnosti je použijí.

3. Krizový plán – šikana

Krizový plán - šikana a kyberšikana je také součástí dokumentu Krizové plány pro řešení rizikových situací na škole Gymnázium Bystřice nad Pernštejnem. Program proti kyberšikaně je součástí preventivního programu školy.

Postup:

Krok 1 – Informovat vedení školy, školního metodika prevence, výchovného poradce.

Oznamovací povinnost má každý zaměstnanec školy, který má podezření na šikanu nebo se stane svědkem šikanování.

Krok 2 – Je proveden rozhovor s těmi, kdo na šikanu upozornili, z rozhovoru je vyhotoven písemný záznam. Rozhovor vede školní metodik prevence a výchovný poradce, v případě nepřítomnosti některého z nich člen vedení školy.

Krok 3 – Provést odhad závažnosti a formy šikany.

Školní metodik prevence a výchovný poradce odhadnou na základě zjištěných informací a konzultace s odbornými texty závažnost šikany – 1. stádium řeší škola sama, ve 2. stádiu konzultuje s odborníky, další vyšší stadia řeší odborníci z pedagogicko – psychologické poradny, střediska výchovné péče atd.

Krok 4 – Ochrana oběti.

Po celou dobu řešení nesmí dojít ke konfrontaci oběti, agresora a oznamovatele, mohlo by dojít k ovlivňování zúčastněných. Podle toho, kde a kdy se šikana děje, jsou přijata ochranná opatření (zvýšené dozory, informace vyučujícím příslušných předmětů, např. TV, atd.) Je-li šikana podchycena až ve 3. – 5. stádiu, školní metodik prevence okamžitě kontaktuje odborníky, v řešení je dále pokračováno dle jejich pokynů a v součinnosti s nimi.

Krok 5 – Nalezení vhodných svědků, individuální rozhovory s nimi, zápis.

Školní metodik prevence a výchovný poradce, případně člen vedení školy vedou diskrétní rozhovory se svědky, vyhotoví neveřejný záznam.

Krok 6 – Rozhovor s obětí, kontaktování zákonných zástupců, žádost o součinnost.

Školní metodik prevence a výchovný poradce vedou diskrétní rozhovor s obětí, vyhotoví záznam. Ředitel školy kontaktuje zákonné zástupce oběti, vyzve je k součinnosti, žádá o doplnění informací.

Krok 7 – Rozhovor s agresorem, zápis.

Školní metodik prevence, výchovný poradce a ředitel školy vedou rozhovor s agresorem, vyhotoví zápis.

Krok 8 – Analýza všech získaných materiálů, informací, vyvození kázeňských opatření.

Školní metodik prevence a výchovný poradce provedou analýzu všech získaných informací, vypracují zprávu, kterou předloží řediteli školy. Ředitel školy uloží kázeňské opatření dle školního řádu.

Krok 9 – Příprava výchovné komise se zákonnými zástupci agresora, informace o celé situaci, o udělení kázeňských opatření, nabídka kontaktů na odborníky.

Ředitel školy připraví výchovnou komisi, které se dle okolností zúčastní kromě ní a zákonných zástupců agresora také třídní učitel, školní metodik prevence a výchovný poradce. Zákonní zástupci jsou informováni o celé situaci, o následcích šikany a kázeňských opatřeních, jsou jim nabídnuty kontakty na odborníky. Školní metodik prevence vyhotoví z jednání záznam.

Spolupráce se specializovanými institucemi

- v resortu školství – s PPP ve Žďáru nad Sázavou
- v resortu zdravotnictví - s pediatry, odbornými lékaři a psychology
- v resortu sociální péče – s odborem sociálních věcí a zdravotnictví; úsek soc.-právní ochrany dětí

Krok 10 – Třídnická hodina.

Následuje práce s celým třídním kolektivem, který je šikanou zasažen. Na programu se třídou spolupracuje třídní učitel se školním metodikem prevence, podle potřeby osloví externí spolupracující organizace. Byla-li zachycena šikana ve 3. – 5. stádiu, s třídním kolektivem pracují externí odborníci.

Výbuch skupinového násilí – pokročilá šikana

Zaměstnanec školy, který je přítomen výbuchu skupinového násilí, musí rychle jednat na několika úrovních zároveň. Kroky 1 a 2 by se měly dít současně.

Krok 1 – Zvládnout vlastní šok, rychle odhadnout závažnost a formu šikany.

Krok 2 – Zachránit oběť, zastavit skupinové násilí.

Krok 3 – Připravit podmínky pro vyšetřování.

Svědka výbuchu skupinové agrese informuje vedení, zalarmuje nejbližší pedagogy, s jejich pomocí zabráni skupinové domluvě na křivé výpovědi. V případě potřeby přivolá lékaře na pomoc oběti. Ředitel školy kontaktuje Policii ČR, školní metodik prevence kontaktuje specialistu na šikanování. Ředitel školy informuje zákonné zástupce.

Krok 4 – Další postup dle pokynů specialisty na šikanování.

Krok 5 – Informovat pedagogický sbor, pracovat na dlouhodobé nápravě a léčení vztahů ve skupině, kde k pokročilé šikaně došlo.

Ředitel školy informuje na poradě pedagogický sbor o celé situaci, o učiněných a zamýšlených krocích. Školní metodik prevence a třídní učitel se ve spolupráci se specialistou na šikanování a externími spolupracujícími organizacemi podílejí na dlouhodobé nápravě a léčení vztahů ve skupině, kde k pokročilé šikaně došlo.

Krok 6 – Zajistit seminář, školení pro zaměstnance školy v problematice šikany.

Ředitel školy vyvodí z celé situace závěry, školní metodik prevence ve spolupráci s vedením školy zajistí pro zaměstnance školy seminář, školení, výcvik v problematice šikany.

Všechny vyhotovené záznamy z jednání, rozhovorů jsou neveřejné, jsou uloženy u výchovného poradce, popř. kopie u školního metodika prevence.

Škola má ohlašovací povinnost při výskytu šikany v následujících případech:

- dojde-li v souvislosti se šikanou k jednání, které by mohlo naplňovat znaky přestupku nebo trestného činu, obrací se škola na Policii ČR.
- dojde-li k šikaně v průběhu vyučování, má škola povinnost tuto skutečnost oznámit zákonnému zástupci jak žáka, který byl útočníkem, tak žáka, který byl obětí.
- škola ohlašuje orgánu sociálně právní ochrany dětí takové skutečnosti, které nasvědčují tomu, že dítě je v ohrožení buď proto, že ho ohrožuje někdo jiný nebo proto, že se ohrožuje svým chováním samo.

Pedagogický pracovník, kterému bude znám případ šikanování a nepřijme v tomto ohledu žádné opatření, se vystavuje riziku trestního postihu pro neoznámení, případně nepřekažení trestného činu.

Stížnost nebo oznámení šikany je možné anonymně adresovat buď na e-mail: reditel@gybnp.cz nebo vložit do schránky bezpečí (virtuální on-line nebo pevná umístěná na žlutém patře).

Na škole Gymnázium Bystřice nad Pernštejnem respektujeme identitu a individualitu každého svého člena, odmítáme násilí a zneužití moci v jakékoli podobě. Objeví-li se šikana, budeme k jejímu řešení přistupovat včasné a otevřeně.

Za Školskou radu při Gymnáziu Bystřice nad Pernštejnem, 27.8.2026

.....
Mgr. Eva Poláchová